

UDK 27-636(497.5)
Primljeno: 27. 4. 2011.
Prihvaćeno: 15. 9. 2011.
Pregledni članak

ISKUSTVO NOVE EVANGELIZACIJE U HRVATSKOJ

Tomislav IVANČIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
tomislav.ivancic1@zg.t-com.hr

Sažetak

Tri su glavna dijela rada. U prvom se dijelu obrađuje pitanje evangelizacije kako se ono razumije iz Svetog pisma i dokumenata Crkve. U drugom dijelu razrađuje se pitanje nove evangelizacije. U trećem je napravljen pokušaj otkrivanja iskustva nove evangelizacije u Hrvatskoj od Drugoga vatikanskog koncila do danas.

Ključne riječi: evangelizacija, nova evangelizacija, iskustvo u Hrvatskoj, novi pristupi, razne inicijative.

Uvod

Nema sumnje da propovijedanje evanđelja spada u najpreče zadaće Crkve, rečeno je na drugoj izvanrednoj biskupskoj sinodi.¹ Evangelizacija je prva zadaća ne samo biskupa nego i prezbitera i đakona, štoviše svih kršćana, naglašava isti dokument Crkve (usp. ZD 17). Taj primarni zahtjev izrekao je već Isus riječima: »Treba da navješćujem Evanđelje o Kraljevstvu Božjem. Ta zato sam poslan« (Lk 4,43). Sveti Pavao je to dramatično izrekao: »Doista, jao meni ako Evanđelje ne navješćujem!« (Kor 9,16).

Čini se pak, da je evangelizacija kompleksan pojam. Njime se obično označuje misijsko djelovanje Crkve. Danas se međutim u Crkvi na sva usta govori o novoj evangelizaciji, zatim o prvoj evangelizaciji, onda o reevangelizaciji i autoevangelizaciji. Ne poznajemo li precizan sadržaj tih pojmova tada

¹ Usp. DRUGA IZVANREDNA BISKUPSKA SINODA, *Završni dokumenti*, Zagreb, 1986., 16 (dalje: ZD).

ne možemo znati da li se nova evangelizacija u općoj Crkvi, i posebno u Hrvatskoj, uopće događa. Lako se također može dogoditi da se nedovoljno razlikuje evangelizacija od katehizacije te nam se učini da se nova evangelizacija već dobro namo među nama događa, jer su vjeronauk i župna kateheza kod nas veoma razvijeni. Tada nam strano zvuče zahtjevi suvremenih papa i biskupa kako novu evangelizaciju treba hitno započeti. Ovaj bi rad htio unijeti više razumijevanja u pojam suvremene evangelizacije.

U naslovu zadane teme artikulirana su tri pitanja: što je evangelizacija, što je nova evangelizacija i koja su iskustva nove evangelizacije u Hrvatskoj. Moj će rad stoga imati tri dijela kao tri odgovora na postavljena pitanja.

1. Evangelizacija

U širem smislu evangelizacija označava zadaću Crkve da svim narodima donese prvi navještaj (*kerygma*) o Radosnoj vijesti. U užem smislu pak označuje misijsku djelatnost Crkve u zemljama gdje Crkva još nije utemeljena i kršćanska vjera zasađena. Ona se, dakle, razlikuje od katehizacije. Ipak, budući da se u evangelizacijskom djelovanju služimo katehezama, može se dogoditi da pomislimo kako su katehizacija i evangelizacija istovjetne. No, evangelizacijske kateheze su egzistencijalne, kerigmatske, temeljne, one motiviraju na obraćenje života i prihvaćanje kršćanske vjere, dok su katehizacijske tako koncipirane da poučavaju, uvode u sakramentalni i moralni život Crkve te sveobuhvatno izgrađuju vjeru vjernika. Evangelizacija se, dakle, razlikuje od katehizacije u tome što evangelizacija zasadi vjeru, a katehizacija zasađenu vjeru vodi prema punini života.

Apostolski nagovor pape Pavla VI. *Evangelii nuntiandi* definira evangelizaciju ovako: »Navijestiti evanđelje znači unijeti Radosnu vijest u svaku ljudsku sredinu i u tom srazu samo čovječanstvo iznutra preobraziti.«² Evangelizacija je zapravo dramatični doživljaj metanoje ili fundamentalne opcije za život i djelo Isusa Krista. »Crkva mora težiti da snagom Evanđelja tako reći isprevrće mjerila ljudskog prosuđivanja, ustaljene vrednote, interese, misaona kretanja, ishodišna nadahnuća i životne obrasce koji su unutar ljudskog roda u suprotnosti s Božjom Riječju i njegovim naumom spasenja«, kaže papa Pavao VI. (EN 19).

Kako provesti evangelizaciju? Koje su njezine metode? Prema Markovu evanđelju Isus počinje svoju evangelizacijsku djelatnost riječima: »Ispunilo se

² PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu*, u: *Dokumenti* 50, Zagreb, 1976., br. 18 (dalje: EN).

vrijeme, blizu je kraljevstvo Božje. Obratite se i vjerujte u Radosnu vijest» (Mk 1,15). Na dan Pedesetnice Petar drži svoj evangelizacijski govor svjedočeći da je Isus od Boga poslani Mesija i završava riječima: »Obratite se. Neka se svaki od vas krsti u ime Isusa Krista za oprostjenje grijeha; tako ćete primiti dar – Duha Svetoga. Spasite se od ovoga pokvarenog naraštaja« (Dj 2,38-40). U Korneliji u Cezareji Petar evangelizira svjedočeći o Isusu da je činio čudesa, umro i uskrsnuo te nastavlja: »I on nam je zapovjedio da propovijedamo narodu i da svjedočimo da ga je Bog postavio za suca živih i mrtvih, da po imenu njegovu prima oprostjenje grijeha svaki koji u nj vjeruje« (Dj 10,37-43). Filip evangelizira Etiopljanina tako da na temelju Izaijina govora o Slugi Jahvinu primjenjuje taj govor na Isusa o kome osobno svjedoči (usp. Dj 8,31-39). Pavao u Ateni počinje svoju evangelizaciju nadovezujući se na nepoznatog boga o kojemu slušatelji znaju te im na temelju toga govori o Isusu: »A sada Bog poručuje ljudima da se svi i svagdje obrate, jer je odredio dan kada će pravedno suditi svemu svijetu preko čovjeka koji odredi za to« (Dj 17,30-31).

Evangelizacija se najprije događa svjedočenjem. »Evangelizirati u prvom redu znači na jednostavan i izravan način svjedočiti o Bogu koji se objavio po Isusu Kristu u Duhu Svetom«, kaže Pavao VI. (EN 26). »Suvremeni čovjek, kaže isti papa, radije sluša svjedoke negoli učitelje, ili ako sluša učitelje sluša ih zato jer su svjedoci« (EN 41).

Ipak to je tek početak evangelizacije a ne samo njezino ostvarenje. »I najbolje svjedočanstvo na kraju se pokaže nemoćnim, ako ne bude razjašnjeno i opravdano. Dakle, Radosnu vijest koja je razgllašena životnim svjedočanstvom ubrzo valja navijestiti i Riječju života. Nema istinske evangelizacije ako se ne obznani ime, nauk, život, obećanja, kraljevstvo, otajstva Sina Božjega Isusa iz Nazareta« (EN 22).

Ipak ni to nije dosta. Evangelizacija je prvenstveno Božje djelo. Zato treba naglasiti da »bez djelovanja Duha Svetoga evangelizacija uopće nije moguća« (EN 75). »On djeluje u svakom navjestitelju koji mu se prepusti da ga vodi i da u njegova usta stavi do čega on sam ne bi mogao doći, dok u isto vrijeme pripravlja i dušu slušatelja da bude otvorena i prijemljiva za Radosnu vijest i Kraljevstvo koje se naviješta« (EN 75). »Ima u evangelizaciji niz metoda«, kaže papa, »koje su dobre, ali ni najsavršenije od njih ne bi mogle nadomjestiti tiho djelovanje Duha. Bez njega ništa ne vrijedi ni najvještija priprava navjestitelja. I najuvjerljivija oštromnost bez njega je pred ljudskim duhom bespomoćna. Sve psihološke i sociološke do u tančine razrađene sheme bez njega se ubrzo pokazuju bezvrijednima« (EN 75). Duh Sveti je u evangelizaciji glavni činitelj a ujedno i svrha evangelizacije, kaže papa

Pavao VI. (usp. EN 75). Tko je primio Duha Svetoga poslanog od uskrsllog Krista sam je spašen, na putu je duhovnog zdravlja i svetosti te je sposoban druge evangelizirati.

Kada se može reći da je evangelizacija uspjela ili da je netko doista evangeliziran? To je krucijalno pitanje, jer smo naučeni ne očekivati nikakve promjene kao plod našeg propovijedanja i dijeljenja sakramenata. Ta nevidljivost djelovanja milosti nas ubija, tužio se Dietrich Bonhoeffer. Evangelizacija ne ulazi samo u dušu, nego pogađa čitava čovjeka. Ona se negdje mora vidjeti, mora se događati u vidljivoj stvarnosti čovjekova života i djelovanja. Navještaj iniciran svjedočenjem života doseže puninu kada se on poslušna, prihvati i usvoji te u onome koji ga je tako primio izazove unutrašnji pristanak. To je pristajanje uz istine koje je Gospodin objavio, »ali još više: pristajanje uz životni program, uz život koji je od sada promijenjen. Ukratko, pristanak uz Kraljevstvo, odnosno uz »novi svijet«, novi poredak stvari, novi način postojanja, življenja i suživota koji počinje s evanđeljem«, kaže Apostolski nagovor pape Pavla VI. (EN 23). Još više, evangelizirani čovjek ima potrebu druge evangelizirati. U tom smislu dokument o novoj evangelizaciji *Evangelii nuntiandi* pape Pavla VI. napisan na temelju Sinode biskupa o evangelizaciji 1974. godine doslovno kaže: »Napokon, čovjek koji je evangeliziran sam počinje evangelizirati. To je provjera istinitosti, kamen kušnje u evangelizaciji: nemoguće je zamisliti da je netko Riječ prihvatio i predao se Kraljevstvu a da sam sa svoje strane ne počne svjedočiti i naviještati« (EN 24). Napokon, evangelizacija je više od propovijedi jer ona znači utemeljenje Crkve, koje nema bez sakramentalnog života kojemu je vrhunac u euharistiji (usp. EN 28).

Evangelizacija je dakle prvi navještaj ili *kerygma* a cilj joj je metanoja ili fundamentalna opcija kojom čovjek sa sviješću i povjerenjem prihvaća Boga koji se objavio po Isusu Kristu u Duhu Svetom kao otkupitelj i spasitelj čovjeka. Ona je, treba to naglasiti, duboko crkveni čin, a ne privatno djelovanje vjernika ili skupine vjernika.

Kome je evangelizacija upućena? Najprije svakom stvorenju (usp. Mk 16,15), zatim svemu svijetu do kraja zemlje. Upućena je onima daleko koji je još nisu imali. Upućena je raskršćanjenim vjernicima, krštenima ali ne praktikanima. Upućena je zatim nekršćanskim religijama, ateistima svih oblika te kršćanima koji ne žive zajedništvo Crkve.

Ostaje pitanje čemu uopće evangelizacija. Treba li to ljudima? U našem ateističkom i protukršćanskom mentalitetu postavlja se i pitanje treba li svijet Boga? Ljudi i svijet su zatvoreni u ograničeni prostor zemlje s temeljnim

neznanjem o sebi i svojoj sudbini, s nemoću da se oslobode razaranja, besmisla, bolesti i smrti te je svako pitanje o potrebi Boga i njegovih informacija i snaga za bolji svijet zapravo suvišno. Papa Pavao VI. stoga jasno kaže: »Suprotno svakom očekivanju, svijet Boga unatoč tolikim znakovima odbijanja ipak traži, hodeći neobičnim putovima, i bolno osjeća potrebu za njim; taj svijet vapi za blagovjesnicima koji će mu govoriti o Bogu koga poznaju i s kojim druguju kao da vide Nevidljivoga« (EN 76).

Ti nas »znakovi vremena« moraju naći budne, upozorava nas papa: »Šutke ili u krikui ponavlja se uvijek jedno te isto pitanje: Vjerujete li vi doista to što propovijedate? Živate li to što vjerujete? Propovijedate li uistinu ono što živite?« (EN 76). Samo čovjeku koji ima iskustva vjere ljudi će vjerovati. Samo oni koji imaju silu Duha Svetoga u sebi moći će je posredovati drugima. Ono što je oslobodilo evangelizatora oslobodit će i njegove slušatelje. Iz njega treba izbijati sila koja druge fascinira, liječi, spašava i uvjerava.

Od evangelizatora se očekuje da poštuje istinu, ali da ga vodi očinska ljubav; dapače majčinska (usp. EN 79), s gorljivošću svetih. »Naša revnost u naviještanju treba da izbija iz istinske svetosti života koja se hrani molitvom i poglavito ljubavlju euharistije«, kaže papa Pavao VI. (EN 76). Nakon prepoznavanja evangelizacije, njezina smisla i svrhe, njezinih adresata i djelatnika, metoda i vidljivih plodova bit će nam lakše razumjeti što je nova evangelizacija.

2. Nova evangelizacija

Nova evangelizacija je ime koje se pojavilo poslije Drugoga vatikanskog koncila a označavalo je specifični problem i zadaću suvremene Crkve. Kao datum za početak govora o novoj evangelizaciji uzima se 9. svibanja 1979. godine kada je papa Ivan Pavao II. u Novoj Huti u Poljskoj programatski pozvao Crkvu da umorno kršćanstvo prihvati novi zamah koji se očitovao u sv. Pavlu. Ipak, zahtjev za onim što se misli pod novom evangelizacijom nalazimo već na Drugom vatikanskom koncilu: »Crkva treba učiniti prisutnim i tako reći vidljivim Boga Oca i njegova utjelovljenog Sina time što se pod vodstvom Duha Svetoga neprekidno obnavlja i čisti« (GS 21). Osim toga, samo ime »nova evangelizacija« nalazi se već kod pape Pavla VI.: »Neka Marija bude zvijezda uvijek nove evangelizacije, koju Crkva mora proučavati i izvršavati, naročito u ova tako teška vremena koja su ujedno puna nade!« (EN 82).

Za razliku od papinskih dokumenata Vijeće biskupskih konferencija Europe na svom simpoziju 1985. godine u završnom dokumentu *Evangelizirati sekulariziranu Europu* naziva novu evangelizaciju »drugom evangelizaci-

jom«. To obrazlaže na sljedeći način: »Jedna od karakteristika koje su vlastite Europi jest pokršćanska situacija u kojoj se ona nalazi od Atlantika do Urala. Evangelizacija će dakle biti uvijek »druga« evangelizacija koja za razliku od prve polazi od ateizma i agnosticizma. Ona se s pravom može nazvati »druga evangelizacija«³. Za izvršenje te zadaće biskupi kažu: »Potrebne su nam nove metode i novi tip evangelizatora«⁴. U enciklici *Christifideles laici*, 1988. godine papa Ivan Pavao II. jasnim riječima daje ime toj drugoj evangelizaciji: »Kucnuo je čas za pothvat nove evangelizacije. Porast čiste i duboke vjere moći će se osigurati jedino novom evangelizacijom.«⁵ U dokumentu pak *Novo millennio ineunte* 2001. godine papa Ivan Pavao II. o novoj evangelizaciji naglašeno kaže: »Toliko sam puta ponavljao u ovim godinama poziv na novu evangelizaciju. Ponovo to činim sada. Tko je uistinu susreo Krista ne može ga držati za sebe, nego ga mora naviještati. Potreban je novi apostolski zamah življen svakodnevno kao zauzetost zajednica i kršćanskih skupina.«⁶ U *Apostolskoj postsinodskoj pobudnici o Crkvi u Europi* papa Ivan Pavao II. obvezuje Crkvu: »Crkvo u Europi, nova evangelizacija je zadaća koja stoji pred tobom!«⁷

Nova evangelizacija očito treba nove metode, nove sadržaje i nove evangelizatore. Treba novi zaokret Crkve da bi se događala nova evangelizacija. »Premda je evanđelje koje se naviješta isto u svako vrijeme«, kaže papa Ivan Pavao II., »postoje različiti načini ostvarivanja tog navještaja« (EE 48). Crkva je kvasac društva, sol zemlje, svjetlo svijeta. Ako sol obljutavi, njome se više ne može osoliti; ako se svjetiljka ugasi, ne može biti svjetlo drugima; ako je kvasac nevaljan, tijesto se ne može ukvasati. Čini se da je to suvremeni problem svijeta. Mogli bismo paradoksalno reći da nije problem svijeta, nego Crkve. Tu istinu je izrekao Drugi vatikanski koncil sljedećim riječima: »Nemali udio u nastanku ateizma mogu imati vjernici jer treba reći da zanemarivanjem vjerskog odgoja ili pogrešnim izlaganjem nauka ili nedostacima svog religioznog, ćudorednog i društvenog života pravo lice Boga i religije prije zakrivaju nego li otkrivaju.«⁸

³ VIJEĆE BISKUPSKIH KONFERENCIJA EVROPE, *Evangelizirati »sekulariziranu« Evropu*, u: *Dokumenti* 80, Zagreb, 1986., 24 (dalje: ESE).

⁴ *Isto*, 53.

⁵ IVAN PAVAO II., *Christifideles laici. O pozivu i poslanju laika u Crkvi i svijetu*, u: *Dokumenti* 93, Zagreb, 1990., br. 34 (dalje: CL).

⁶ IVAN PAVAO II., *Novo millennio ineunte. Apostolsko pismo na završetku Velikoga jubileja godine 2000.*, u: *Dokumenti* 127, br. 40 (dalje: NMI).

⁷ IVAN PAVAO II., *Apostolska postsinodska pobudnica Ecclesia in Europa*, Zagreb, 2003., br. 45 (dalje: EE).

⁸ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes. Konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu*, u: *Dokumenti*, Zagreb, 1970., br. 19 (dalje: GS).

Crkva treba najprije biti evangelizirana da bi mogla evangelizirati svijet. Upravo tu istinu je već 1975. godine rekao papa Pavao VI.: »Crkva navjestiteljica evanđelja počinje evangelizirati samu sebe« (EN 15). »Radi se o Crkvi koja se evangelizira u trajnom obraćenju i obnavljanju kako bi vjerdostojno mogla naviještati evanđelje svijetu« (EN 15). Crkva mora doživjeti reevangelizaciju da bi mogla evangelizirati. Vijeće biskupskih konferencija Europe u svom dokumentu to iznenađujuće kaže: »Većina katehiziranih nema vjere ili jako malo. Njihova prva evangelizacija (*kerygme*) mora se tek dogoditi (ESE 52). U dokumentu o Crkvi u Europi papa traži da se više ne oslanjamo na tradicionalne kršćane koji rođenjem uvećavaju broj vjernika, nego na zaokret prema uvjerenju i uvjerljivoj vjeri. »Doista, Europa je danas jedna od onih tradicionalno kršćanskih sredina u kojima se, osim nove evangelizacije, nameće u određenim slučajevima potreba za prvim navještajem vjere« (EE 46). I na drugom mjestu kaže: »Navještaj evanđelja nade podrazumijeva, dakle, da se ubrzava prijelaz s vjere koja se oslanja na društvenu tradiciju, koliko god je ona važna, na osobnu i zrelu vjeru, obrazloženu i svjedočku« (EE 50). A Druga izvanredna biskupska Sinoda 1985. godine kaže: »Evangelizacija onih koji još nisu primili vjeru pretpostavlja autoevangelizaciju svih krštenika, pa i samih đakona, prezbitera i biskupa (ZD 17). Čitava Crkva je pozvana na autoevangelizaciju. To je prva i najhitnija zadaća Crkve. To znači da Tijelo Isusa Krista, koje smo mi vjernici obiju službi, kako hijerarhijske tako i laičke, trebamo svoje korijene i izvore pružiti u samo središte Crkve gdje su Isus Krist i Duh Sveti. Nitko u Crkvi nije izuzet od hitnosti autoevangelizacije.

Dokumenti Crkve postavljaju dijagnozu, zašto se dogodilo da unatoč vrhunske katehizacije nemamo žive kršćanske zajednice koje bi rađale nove obraćenike ili da oni koji su kršteni i katehizirani nisu sposobni biti svjedoci vjere. Jednostavno, mi smo djecu i odrasle katehizirali a da ih nismo prije evangelizirali. Papa Ivan Pavao II. to izričito i jasno kaže: »Ali u katehetskoj praksi treba voditi računa o tome da često nije bilo prve evangelizacije. Određeni broj krštene djece dolazi od ranog djetinjstva na župnu katehezu, a da nisu dobila nikakvu drugu vjersku inicijativu, niti još imaju jasnu i osobnu pripadnost Isusu Kristu, nego samo sposobnost vjerovanja.«⁹ No, ne samo djeca nego i odrasli to trebaju. »Posvuda«, kaže Ivan Pavao II., »postoji potreba za novim navještajem također onima koji su već kršteni. Mnogi Evropljani misle

⁹ IVAN PAVAO II., *Catechesi tradendae. Apostolska pobudnica o vjerskoj pouci u naše vrijeme* (16. X. 1979.), Zagreb, 1994., br. 19 (dalje: CT).

da znaju što je kršćanstvo, ali ga zapravo ne poznaju. Često ne znaju čak ni najosnovnija počela i pojmove vjere. Može se reći da se taj izazov često ne sastoji toliko u podjeljivanju krštenja novim obraćenicima koliko u tome da se već krštene privede obraćenju Kristu i njegovu evanđelju« (EE 47).

Evangelizacija je, dakle, u našoj epohi dobila dva nova imena: nova evangelizacija i druga evangelizacija. Nova pak ili druga evangelizacija ima dva područja događanja: navještaj kršćanima i nekršćanima. Navještaj kršćanima naziva se reevangelizacija Crkve ili autoevangelizacija ili »prvi navještaj distanciranim kršćanima«. Dakle, autoevangelizacija je prvi korak za novu ili drugu evangelizaciju koja je navještaj suvremenim nekršćanima u kršćanskim zemljama.

Koji su konkretni koraci u tom zahvatu? Nova evangelizacija i autoevangelizacija proces je od četiri koraka: 1. inicira se iz središta Crkve; 2. započinje svjedočenjem već evangeliziranih vjernika; 3. odvija se kroz egzistencijalne i argumentirane kateheze koje motiviraju i vode do obraćenja; 4. poukom i molitvom vode do osobnog susreta s Isusom Kristom kroz iskustvo sakramentalne milosti ili mistagogiju.

Drugim riječima sve nam je poznato i trebalo bi samo početi djelovati u tom smjeru. Znamo što su nova evangelizacija i autoevangelizacija, poznati su nam adresati, sadržaji, metode, djelatnici. No, ostaje problem, ako svi trebaju biti autoevangelizirani, gdje onda početi s autoevangelizacijom. Tko ju može voditi kada su svi njezini adresati? Očito ne treba ništa pretpostavljati, nego početi od početka, ići korak po korak, i tako poticati razvoj nove evangelizacije. Napast jedino može biti ili pri pomisli da smo već svi evangelizirani ili da nitko to ne zna započeti. Ne počinjemo od ničice, iza nas je dvijetisućljetno iskustvo Crkve.

3. Iskustva nove evangelizacije u Hrvatskoj

Nakon dosadašnjeg izlaganja može nam se učiniti suvišnim govoriti o iskustvima nove evangelizacije u Hrvatskoj. Ako svi trebamo poći u školu evangelizacije i biti autoevangelizirani, onda ne može biti neka iznimka među vjernicima u Crkvi koji to ne bi trebali. To znači da nemamo mogućnosti provedbe nove evangelizacije, jer su svi adresati a nitko voditelj. Pa ipak, stvari ne stoje tako tehnički i matematički ustrojene i određene. Činjenica je da ne postoji sustavni rad na novoj evangelizaciji i to iz središta Crkve, ali da unatoč tomu postoje segmenti takve autoevangelizacije i evangelizacije u različitim dijelovima i skupinama u Crkvi.

Ovaj prikaz nema pretenziju biti iscrpan, nego indikativan. Radi preglednosti podijelit ću evangelizacijske segmente u Hrvatskoj na šest razdoblja: 1. od Drugoga svjetskog rata do Drugoga vatikanskog koncila; 2. nakon Koncila do Hrvatskog proljeća; 3. vrijeme Hrvatskog proljeća sedamdesetih godina; 4. razdoblje do 1990. godine; 5. vrijeme Domovinskog rata i neposredno nakon njega; 6. od ulaska u treće tisućljeće do danas.

Drugo vatikanski koncil je razdjelnica između evangelizacije i nove evangelizacije. Pa ipak, čini se da smijemo ustvrditi, da se kod nas neka vrsta nove evangelizacije odvijala već u prvom razdoblju a to znači i prije Koncila. U vrijeme materijalizma, ateizma i agnosticizma te neprijateljskog ozračja prema Crkvi nakon Drugoga svjetskog rata, bile su to kod nas pučke misije. Snažno su podizale duh naroda, učvršćivale vjeru, pružale ohrabrenje u progonstvima i davale nadu. Od crkvenih tiskovina bile su tek tjednik *Gore srca* i mjesečnik *Blagovest*.

U drugom razdoblju nakon Koncila počinju rasprave na svim razinama naše Crkve, osobito među svećenicima. Svećenički teološko pastoralni tjedni brujali su od novih ideja, zahtjeva, rasprava i vrenja. U *Glasi Koncila* se odvijala borba između progresista i tradicionalista, koncilske misli su se učvršćivale, a tiraža i sadržaj toga, tada dvotjednika, rastao je kvalitativno i kvantitativno. U organizaciji *Malog Koncila* odvijala su se natjecanja u znanju vjeronauka, što je angažiralo mlade na življenju dubljeg vjerskog života. Inicijativom nadbiskupa i kasnije kardinala Franje Šepera uz praktičnu podršku dr. Josipa Turčinovića, dr. Vjekoslava Bajsića i dr. Tomislava Šagi-Bunića, osniva se izdavačka kuća *Kršćanska sadašnjost* koja je davala nove tonove koncilskoj obnovi i pružala temeljnu teološku i duhovnu literaturu vjernicima svih profila, naročito intelektualcima. Kardinal Franjo Šeper je 1968. godine imenovan trećim čovjekom Svete Stolice, prefektom Kongregacije za nauk vjere, što je donijelo nove razloge za ponos vjernika u Hrvatskoj. U tom razdoblju prevedena je i Biblija što je bila baza s koje se mogla odvijati nova evangelizacija.

Treće razdoblje dalo je snažan zamah kako nacionalnom tako i vjerničkom buđenju u tzv. Hrvatskom proljeću. Godine 1971. organiziran je u Zagrebu i Mariji Bistrici Međunarodni mariološki i marijanski kongres koji je hrvatskim vjernicima otvorio prozore u opću Crkvu i njezinu snažniju podršku. Mnogi su se ateisti tad vraćali Crkvi ili obnovili povjerenje u nju. Osobit segment nove evangelizacije su bili studentski vjeronauci u raznim gradovima Hrvatske koji su ponekad prelazili granice odnosa s učiteljstvom Crkve poput Synaxisa u Rijeci. Ipak, oni su donosili svježinu vjere, slobodu rasprave u Crkvi te novo zajedništvo među mladima.

U četvrtom razdoblju pojačane materijalističke i protucrkvne propagande javljali su se razni laički pokreti kako tuzemnog tako i inozemnog podrijetla. Oni su djelovali prvenstveno autoevangelizacijski produbljujući vjerničko znanje, duhovnost i zajedništvo. Neki su djelovali i u duhu nove evangelizacije koju su prepoznali kao svoj apostolat. Spomenimo bar neke: fokolari, kursiljo, karizmatici, neokatekumeni, molitvene skupine, bračni vikendi, seminari za evangelizaciju Crkve, vjeronaučne zajednice i drugi. Osobit doprinos novoj evangelizaciji bila je proslava 1300. obljetnice pokrštenja Hrvata 1979. godine, a nakon toga Nacionalni euharistijski kongres 1984. godine, osobito stoga što su pripremani kvalitetnim katehezama u svim župama za vrijeme korizme. U organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu stalno se održavao Teološko pastoralni tečaj, zatim Teološki simpozij za profesore teologije te ekumenski simpozij KBF-a u Zagrebu, Teološke fakultete u Ljubljani i Pravoslavnog bogoslovnog fakulteta u Beogradu.

U petom razdoblju za vrijeme Domovinskoga rata činilo se kao da se nova evangelizacija egzistencijalno spontano nametnula kao uvjerljiva stvarnost. Čitav narod se tad okupio na nacionalnom i vjerničkom događanju. Radio, televizija, dnevni tisak, budili su simpatije za evanđelje i Crkvu. Brojna molitvena i dijaloška okupljanja za mir i pravdu, kao npr. ono u »crvenoj katedrali«, zgradi Centralnog komiteta u organizaciji Zajednice Molitva i Riječ a posredovala su zanos vjere i snagu Božje prisutnosti u sve pore hrvatskoga društva. U to se vrijeme uvodi vjeronauk u škole, KBF se vraća u sastav Sveučilišta u Zagrebu, sklapaju se međunarodni ugovori sa Svetom Stolicom, oživljavaju razna laička katolička društva. Sva su se ta evangelizacijska događanja osobito utvrdila posjetima pape Ivana Pavla II. 1994., 1998. te 2003. godine.

U razdoblju prijelaza u treće tisućljeće dolazi do krize povjerenja u hrvatsku politiku, Zagrebačka nadbiskupija se dijeli u još četiri nove biskupije, Hrvatska se osjeća bez pravog vođe, jačaju protucrkvne snage, ateizam postaje sve agresivniji, odnos prema Europi sve kompleksniji, temeljne istine i moralne vrijednote kao da su izvan zakona, Crkva ostaje sve osamljenija, a da nedovoljno uočava taj dramatični položaj u društvu. Naši biskupi su na ulasku u treće tisućljeće uputili hrvatskoj Crkvi vrlo uvjerljivu poslanicu u duhu nove evangelizacije *Na svetost pozvani*. Znak nade su bili osnivanje Radio Marije i Hrvatskog katoličkog radija, osnivanje katoličkih osnovnih i srednjih škola te Hrvatskoga katoličkog sveučilišta. Osobito buđenje nove evangelizacije predstavljale su biskupske sinode održane u Splitu i Đakovu te pripremanje sinode u Zagrebu. Znak nove evangelizacije predstavljaju

svakako katolička društva prosvjetnih djelatnika, liječnika, medicinskih sestara, i razne inicijative kao planinarski križni putevi. Suvremeni rad na formiranju župskih animatora predstavlja veliku nadu za aktiviranje Crkve na novoj evangelizaciji.

Neku inicijativu nove evangelizacije htjela su predstavljati masovna okupljanja koja se pod vodstvom stranih karizmatika nisu pokazala prikladnim za mentalitet našeg podneblja a bila su i sporadična. Nešto uspješnija bila su pod vodstvom naših svećenika. Unatoč kontroverzama, zamjerkama i zabranama, oni nam pružaju iskustvo i pouku kako ne bi trebalo evangelizacijski djelovati ali i kako je to moguće i ispravno. To su seminari koje vodi dr. Zvezdan Linić, skupovi koje okuplja vlč. Zlatko Sudac, karizmatički skupovi i seminari za evangelizaciju Crkve. Činjenica je da su na njima mnogi kršćani našli put obraćenja i susreta s Isusom Kristom a brojni ateisti put do Isusa Krista i Crkve. Ako se oni korigiraju, ovakav bi oblik okupljanja mogao koristiti budućim regionalnim evangelizatorskim djelatnostima naše Crkve. Istina je, da su emotivnost, traženje izvanrednih darova Duha, čudesna i ozdravljenja te osobito egzorcizmi prema LG 12 izvanredni darovi koje ne treba lakoumno tražiti niti se od njih smiju očekivati plodovi za apostolsko djelovanje. No, ako učiteljstvo Crkve načini ono što od njih traži već sv. Pavao i posebno LG da »Duha ne trnu, nego da sve provjere te zadrže ono što je dobro« (LG 12) ovi bi skupovi mogli biti mali korak u novoj evangelizaciji vjernika. Na kraju dodajem, sve gore nabrojeno znakovi su i razne inicijative nove evangelizacije kod nas.

Zaključak

Nema sumnje da se kod nas puno toga događalo na nekoj vrsti evangelizacijske razine, na duhovnoj obnovi, na senzibilizaciji vjere i molitve, na novom ugledu Crkve osobito za vrijeme i nakon Domovinskoga rata, na okupljanju vjernika, na hodočašćima, na povećanju broja krštenja odraslih, na naviještaju preko radija, televizije, tiskovina, na edukaciji mladih animatora, na masovnim okupljanjima. Ipak ostaje u zraku visjeti pitanje je li to bila nova evangelizacija i autoevangelizacija koju traže dokumenti Crkve.

Odgovor možemo odgonetnuti iz zahtjeva koje postavljaju crkveni dokumenti o novoj evangelizaciji. Je li naša Crkva svim aktivnostima koji nose segmente nove evangelizacije »učinila prisutnim i gotovo vidljivim Boga Oca i njegovu utjelovljenog Sina«, kako traži Koncil (usp. GS 21)? Jesu li aktivnosti Crkve, pokreta i proslava pokretali na obraćenje ateiste i agnostike? Imamo li nove metode i novi tip evangelizatora (usp. ESE 24). Imamo li cjelovitu i

sustavnu evangelizaciju? Je li provedena autoevangelizacija svih krštenih pa i đakona, svećenika i biskupa (usp. ZD 17)? Imaju li naši vjernici jasnu sliku osobne pripadnosti Isusu Kristu? (usp. CT 19).

Sve kod nas učinjeno odijeljene su kockice nove evangelizacije koje bi trebalo sabrati u cjelinu. Da bi se kod nas počelo sa sustavnom novom evangelizacijom, neophodno je da na tom počne djelovati središte naše Crkve. Već imamo sveobuhvatni dokument naših biskupa *Na svetost pozvani* te bi sad trebalo iz istog središta sačiniti pravilnik za novu evangelizaciju u Hrvatskoj. U njemu je potrebno definirati što je nova evangelizacija, koji joj je cilj, kako ga dokučiti, koji su adresati, koji sadržaj, koje oblike i načine koristiti i tko su djelatnici nove evangelizacije.

Praktički se to može bez većih napora provesti. Prvi korak je osposobiti sve svećenike kroz neku vrstu duhovnih vježba. Oni trebaju iskusiti i posjedovati ono što trebaju prenijeti vjernicima. Nakon toga mogu župnici i kapelani svake nedjelje popodne, namjesto dokinutih nedjeljnih večernjica, organizirati u obliku vjeronauka za odrasle autoevangelizaciju za svoje župljane svih profila. Pritom će im pomoći župni animatori i vjeroučitelji koje će župnik najprije autoevangelizirati prema zahtjevu crkvenih dokumenata. Razni crkveni pokreti i društva će, nakon svoje autoevangelizacije, evangelizirati razne društvene slojeve i strukture društva, a voditelji masovnih seminara djelovati na način pučkih misija s provedenim svim potrebnim korekturama dosadašnjeg djelovanja. Radio i tisak mogu to prenositi u sve pore društva.

Vrijeme u kojem živimo predstavlja dramatični izazov za Crkvu. Ateizam i liberalizam postaju nevjerojatno agresivni i prijeteći kršćanima. Međureligijsko sukobljavanje je s verbalnog prešlo na praktično područje. Nova evangelizacija je pitanje ne samo našega vjerničkog nego i ljudskog opstanka.

Summary

THE EXPERIENCE OF NEW EVANGELISATION IN CROATIA

Tomislav IVANČIĆ

Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb
Vlaška 38, p.p. 432, HR – 10 001 Zagreb
tomislav.ivancic1@zg.t-com.hr

This article is divided into three main parts. The first deals with the question of evangelisation as it is comprehended in the Holy Scripture and Church documents. The second part discusses the question of new evangelisation. The third section endeavours to disclose the experience of new evangelisation in Croatia since the Second Vatican Council to this day.

Key words: *evangelisation, new evangelisation, experience in Croatia, new approach, various initiatives.*